

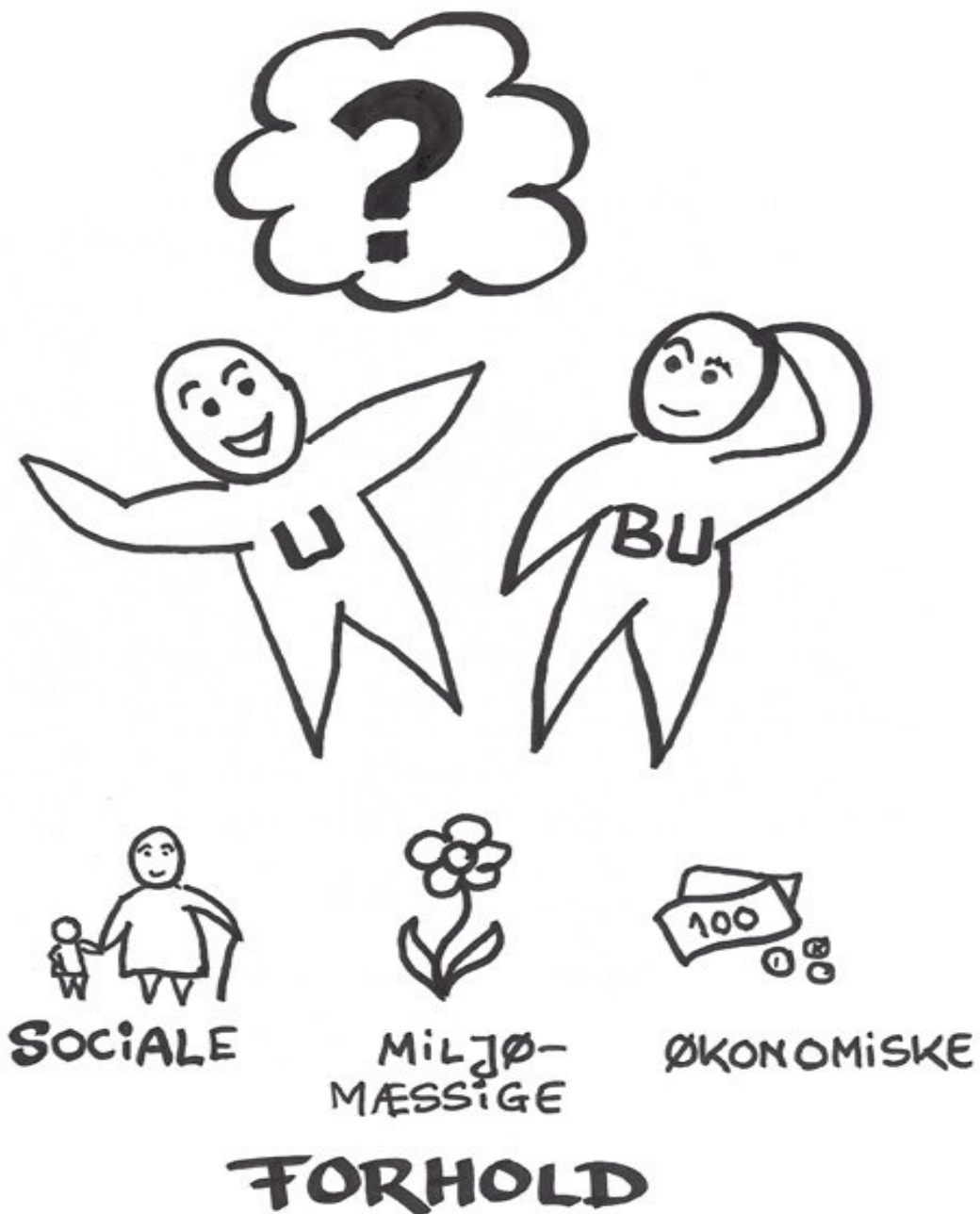
Uddannelse for Bæredygtig Udvikling (UBU) - en kort introduktion

Udarbejdet af Flemming Sjølin Bauer
med bidrag af Jette Holgaard Egelund og Jeppe Læssøe.

Hvad er bæredygtig udvikling?

Bæredygtig udvikling handler om at sikre opfyldelsen af menneskets basale behov på tværs af befolkninger og generationer. En bæredygtig udvikling må ske på et niveau og på en måde hvor naturgrundlaget ikke ødelægges og må tage hensyn til det komplekse samspil mellem sociale, økonomiske og miljømæssige forhold.

Hvad er Uddannelse for Bæredygtig Udvikling?

For at realisere en bæredygtig udvikling er det nødvendigt, at vi som individer og samfund lærer at handle ud fra overvejelser om:

- forholdet mellem bæredygtighed (bevarelse) og udvikling (forandring)
- forholdet mellem nuværende og kommende generationer (kort sigt versus lang sigt)
- forholdet mellem lokale interesser (egeninteresser) og globale hensyn (almene interesser)

Uddannelse for Bæredygtig Udvikling (UBU) handler om at understøtte udviklingen af viden, færdigheder og kompetencer hertil. UBU har som mål, at vi som individer og i fællesskab lærer at indtænke disse perspektiver i vores væren og virke, samtænke dem i vores valg af handlinger og gennemføre det i praksis.

I RCE Danmark har vi defineret Uddannelse for Bæredygtig Udvikling således:

"Uddannelse og folkeoplysning, der tager ønsket om bæredygtig udvikling alvorligt med henblik på, at deltagerne får det bedst mulige grundlag for at kunne overveje og handle kompetent og engageret i samspil med andre i forhold til komplekse, kontroversielle problemstillinger - relateret til samspillet mellem naturmæssige, sociale og økonomiske forhold - af betydning for nuværende og kommende generationers livskvalitet og den globale udvikling."

Ting Taler (4.-6. klasse)

Eksempel 1

Ting Taler er et verdensomspændende klimaundervisningsprojekt for børn.

Eleverne finder kasserede ting, som de giver nyt liv og ny værdi ved at bygge en skraldeskulptur.

Den kreative kunstneriske proces giver afsæt for tanker, spørgsmål og diskussioner om de enkelte tings fortid, nutid og mulige fremtid.

TÆNKE, TALE og HANDLE

Uddannelse for Bæredygtig Udvikling handler om, at udvikle vores måde at TÆNKE (reflektere), TALE (indgå i en dialog) og HANDLE (træffe valg og gennemføre forandringer).

Vi skal kunne og ville:

- forstå sammenhænge mellem økologi, økonomi og sociale forhold, såvel som sammenhængene indenfor de enkelte områder
- overskue globale sammenhænge
- se delen i helheden og helheden som påvirket af delene
- tænke i forandringsprocesser som dynamiske samspil mellem vidt forskellige faktorer
- bygge på eksisterende enkeltfaglige indsigter samt kunne kombinere dem til tværfaglige forståelser og løsninger
- forholde os kritisk til information og ideologier samt til egne opfattelser og praksisser
- forestille os forskellige mulige fremtider
- forstå og anvende generelle videnskabelige indsigter, samt kunne bringe dem i produktivt spil med erfaringsbaseret viden og værdier
- undgå at låse os fast i måder at se og gøre tingene på
- iagttage fænomener ud fra andres perspektiv og forholde os etisk reflekterende til forholdet mellem egen livskvalitet og konsekvenserne af vores handlinger for andre
- kunne forholde sig til barrierer og muligheder for at mindske afstanden mellem visioner og praksis
- tænke teknisk og socialt innovativt med bæredygtighed som kriterium

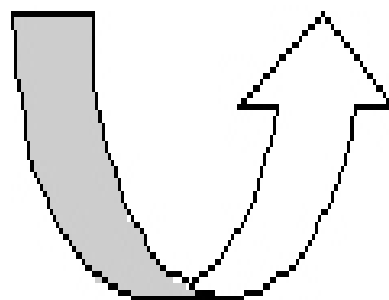
Vi skal kunne og ville:

- deltage i demokratiske og teknologiske forandringsprocesser, fra problemformulering til løsning
- kommunikere komplekse problemstillinger overskueligt
- indgå i dialoger som gensidige lærerige processer

Vi skal kunne og ville:

- træffe valg i sager kendetegnet af risici samt komplekse og konfliktfyldte problemstillinger
- udvikle engagement og medejerskab
- udvikle kompetencer til at gennemføre forandringer, herunder samarbejde, problemløsning m.v.

Madspild og bæredygtig udvikling (7. klasse)

Eksempel 2

I biologi og fysik arbejder eleverne med fødevareproduktion og energiforbrug. De læser om madspild på Miljøstyrelsens hjemmeside.

I historie interviewer de deres bedsteforældre og forældre, for at få en idé om hvordan forholdet til mad og madrester har ændret sig gennem tiden.

I husgerning laver eleverne til sidst en realistisk madplan - uden madspild - for én uge til én familie, indenfor et fast budget.

Hvordan organiserer man

Uddannelse for Bæredygtig Udvikling?

Uddannelse for Bæredygtig Udvikling kan organiseres på flere forskellige måder – uanset om det er i skolen, lokalsamfundet, foreningen eller virksomheden.

Som et tema indenfor eksisterende fag eller rammer

Arbejdet med bæredygtig udvikling kan integreres i eksisterende fag eller projekter. Det er oplagt i fag som f.eks. natur og teknik, biologi, teknologi og samfundsfag – men også i andre fag kan et tema, en case eller problembaseret tilgang skabe rum for at arbejde med bæredygtig udvikling. I virksomheden kan bæredygtig udvikling f.eks. integreres i arbejdet med udvikling og implementering af en ny indkøbspolitik. I lokalsamfundet kan det være et tema, der tages op indenfor de eksisterende foreninger. Styrken ved denne måde at organisere UBU er, at det ikke kræver strukturelle ændringer, mens svagheden er, at det kan være vanskeligt at sikre helhedsorienteringen og den tværfaglige behandling indenfor de eksisterende rammer.

Som et nyt fag eller et selvstændigt emne

Hvis det er muligt at oprette nye fag/valgfag, kan det være en mulighed for at arbejde med bæredygtig udvikling. Det kan f.eks. være et nyt fag om "Miljø og etik" eller "Samfundets ressourceforvaltning". I lokalsamfundet kan det ske gennem etablering af en Lokal Agenda 21 gruppe. I virksomheden kan bæredygtig udvikling være en selvstændig del af medarbejdernes efteruddannelse i forbindelse med virksomhedens miljøledelse. Styrken ved denne form er, at UBU ikke bliver et vedhæng til noget andet, men svagheden er, at UBU tilføjes som noget ekstra, oven i alt det andet der var der i forvejen.

Som et tværfagligt samarbejde

UBU kan også organiseres som et samarbejde på tværs af de eksisterende fag på uddannelserne eller på tværs af sektorer eller afdelinger i kommuner og virksomheder. I skolerne kan det være i form af projektsamarbejder mellem nogle af fagene eller i form af temauger for hele skolen. I et boligområde kan det være et projekt, som både har sociale og miljømæssige mål og aktører. På virksomheden kan det være et produktudviklingssamarbejde mellem afdelingerne, hvor samspillet mellem økonomi, miljø og sociale forhold medtænkes. Her er styrken, at helhedsorienteringen får plads gennem en tværfaglig organisering, mens svagheden er, at det let bliver noget, der gennemføres ved siden af en ellers opsplittet organisering.

Som en kultur

Bæredygtighed kan være en del af værdigrundlaget for organisationen. Hvis værdierne bliver efterlevet har det indflydelse på ledelsen, uddannelsesaktiviteternes form og indhold, samt på de fysiske-teknologiske rammer og den praktiske hverdag. Herigennem bliver tankegangen en del af identiteten på det personlige og det institutionelle plan. Grønt flag skoler arbejder med en sådan helhedsorienteret strategi. Nogle virksomheder arbejder med Social Corporate Responsibility, som også indebærer en sådan helhedsorientering. Tilsvarende har kommuner i 'Green Cities' forpligtet hinanden på at arbejde for at fremme bæredygtig udvikling på en lang række områder. Styrken er, at uddannelse, organisation og praktiske forandringer tænkes sammen, mens svagheden er, at økonomiske, strukturelle og værdimæssige barrierer gør, at det kun bliver til små symbolske handlinger.

Affaldsselskabet Vestforbrænding inviterer elever til at besøge deres forbrændingsanlæg, efterprøve processer fra anlægget, analysere miljøbelastningen og undersøge alternative behandlingsmuligheder.

Til sidst sættes eleverne til at diskutere deres eget forbrug og affaldsadfærd i lyset af deres nye viden.

Metoder og principper?

Hvordan man i praksis tilrettelægger UBU afhænger selvfølgelig ikke blot af læringsmålene og de organisatoriske rammer, men også målgruppen, underviseren/facilitatoren, tiden og ressourcerne. Men følgende metoder og principper bliver ofte fremhævet, som relevante for uddannelse i bæredygtig udvikling:

- aktiv eksperimenteren
- tværfaglighed
- eksemplarisk læring – dvs. forstå det almene gennem det konkrete
- løsning af problemer fra virkelighedens verden
- samarbejde med det omgivende samfund
- en kritisk tilgang, kreativitet, refleksion samt
- demokratiske og deltagerorienterede principper
- dialog – dannelse gennem mødet med det anderledes og fremmede

Hvor får jeg mere at vide?

En undergruppe under RCE-Danmark har udarbejdet et længere dokument om UBU. Det er under færdigredigering og udsendes herefter til alle der deltager i eksempel-projektet som uddybning af denne korte introduktion.

Der findes også en del hjemmesider om UBU:

På Danmarks undervisningsportal for bæredygtig udvikling – Hvis I søger inspiration og viden for grundskole og ungdomsuddannelser:

<http://ubu.emu.dk/>

Hos organisationen Higher Education Academy i England - Hvis I søger inspiration til undervisning på de videregående uddannelser:

<http://www.heacademy.ac.uk/education-for-sustainable-development>

Hos Balanceakten som arbejder med folkehøjskoler og efterskoler:

<http://www.balanceakten.dk/>

Eller på bloggen om uddannelse for bæredygtig udvikling i forhold til

virksomheder: <http://ubu-virksomhed.blogspot.com>

God fornøjelse!

Spejdernes nye shelter

Eksempel 4

Patruljen vandrer til deres lejrplads, hvor de skal bygge en ny shelter. På turen taler de om hvordan landskabet bliver brugt til forskellige formål og de er opmærksomme på om de kan se konflikter mellem forskellige interesser (f.eks. udstykning af landbrugsjord til boliger, en ny vej gennem skoven, grim lugt fra industri i nærheden af boliger).

Da de kommer frem til lejrpladsen taler de om, hvor de bedst kan placere den nye shelter, så den hverken generer landmanden, der bor ved siden af eller ornitologerne, der har et fugletårn ved søen.

Virksomhedens nye indkøbspolitik

Eksempel 5

Virksomheden indfører krav om at medarbejderne skal foretage en samlet vurdering af økonomi, teknik, miljø og arbejdsmiljø, når de køber varer.

En arbejdsgruppe bestående af medarbejdere fra forskellige afdelinger, forsøger at opstille retningslinjer for hvad det betyder i praksis. Til inspiration inviteres forskellige eksperter, fagforeninger og relevante NGO'er til at komme med input til gruppens arbejde.

Alle virksomhedens medarbejdere deltager på et internt kursus i grønne indkøb.